

szერelmes diáklány gondolatvilágában magától értetődnek.

Zsurzs Éva, a rendező az *Abigél* közvetítése idején így nyilatkozott:

„A mi műfajunk esetében szinte elviselhetetlen feszültséget okoz, hogy a nagyjából hárommillió tv-néző ugyanúgy, egymástól elszigetelve, leginkább családi körében ül a képernyő előtt, mint én, s nincs módomban közvetlenül lemérni művem hatását. Az első jelzéseket másnap észlelem, ezért fogvaogva indulok el hazulról. Am ha, mondjuk, egy hétrészes sorozatról van szó, akkor ez a bizonytalansági tényező heteken át gyötör. Ahhoz azonban, hogy végleg megállapítsam a sikert vagy a bukást, netán a fogadtatás átmeneti fokozatait, legalább egy-két hónapra van szükség. Őszintén szólva, én gyűlölöm ezeket a heteket...”

Nos, meg kell nyugtatnom Zsurzs Évát, nyilván már elkésve is: az *Abigél*ban televíziós életműve egyik legsikeresebb darabját formálta meg. Az író külön alkotótársat nem is találhatott volna. Zsurzs Évának sikerült Szabó Magda regényét s a regénynél is drámaibb, feszesebb forgatókönyvét élethűen, kellő atmoszférikus telítettséggel, izgalmasan lefordítania a tévéfilm nyelvére. Színesválasztása ezúttal is hibátlan. Básti Lajos, az intézeti igazgató, Garas Dezső, a szemüveges, kedves, kis-sé tesze-tosza „Abigél”, Szerencsét Éva, a májusi cseresznye-mosolyú Gina, Piros Ildikő, az eddigi alakításait felülmúlóan nagyszerű prefekta, Nagy Attila, a rokonszenves Vítay tábornok, Balázsovits Lajos, a „leventeoktató” szépfiú, Ruttkai Éva, a tökéletes illúziót keltő, rejtélyes Horn Mici, Tábori Nóra, a tornatanárnő, egészen az intézeti növendékekig — minden szereplő a „similis simile gaudet” módján azonos volt a regényhősökkel. Még a tehetséges Zsurzs Katit sem a szülői elfogultság helyezte el egy virgonc epizódszerepben. Zsurzs Éva rendezésében mellesleg, de kellő nyomatékkal, csak néhány „beállított pillanatot” kifogásolnék.

A kritikus utolsó sóhajtása: bár az *Abigél* képviselné a tévéfilmek jó átlagszínvonalát! Am ez egyelőre hiú kívánság.

GALSAI PONGRÁC

Muslicák a liftben

TÉVÉFILM VÉSZI ENDRE
NOVELLAJÁBÓL

„Ha ketten csinálják ugyanazt, nem ugyanaz” — pláne nem ugyanaz, ha hárman csinálják, és nem ugyanazt! Terentius eszes megfigyelése — „duo cum faciunt idem, non est idem” — ilyen megtehetően álli arra a tévéfilmre, amely Vészi Endre *Muslicák a liftben* című, ugyancsak eszes megfigyeléseken alapuló novellájából készült. Ketten: a rendező és a dramaturg, Gábor Pál és Szántó Erika, nem ugyanazt csinálták, amit az író Vészi Endre, tehát, amit csinálniuk kellett volna, s így a film még fokozottabban lett nem ugyanaz, mint volt az eszes, éles, igaz írás.

Nem kívánatos, nem egészséges társadalmi folyamatok pontos írói megfigyelése, és a kártékony voltukra lírikusan éreztetett szatírával, tehát művészi eszközökkel rámutató, éber

Lázár Mária

lelkiismeretű és fontos figyelmeztetés ment veszendőbe azon a bonyolalmas úton, amely a novellából elkanyargott a tévéfilm felé. Ki az oka a veszteségnek, rendező-e vagy dramaturg, a több millió magamfajta televíziónéző előtt most már végleg rejtve marad, hiszen az út a novellától a filmig, mondom, bonyolalmas és kanyargó és követhetetlen. meg aztán igazság szerint a követése nem is a néző dolga. Nem rá tartozik. A nézőre csak az tartozik, amit lát. Még azt is megkockáztatom, az sem tartozik rá, milyen volt maga az írás, elvégre a képernyő előtt a néző éppen nem olvasó, mert épp ez a metamorfózis teszi nézővé. Mint nézőnek pedig összesen két teendője van: nézni a filmet, és megbízni a film készítőiben, hogy amit, mutatnak neki, hogy amit lát, ugyanaz, mint amiből a film készült az írástól a képig vezető, bonyolult, de az írástól mégsem messzire elkanyarodó úton. A nézőnek biznia kell abban, hogy amit lát, olyannyira ugyanaz, mint az írás, mint volt az író novellája, hogy a látvány egy kicsivel még ugyanazabb, még élesebb, még érthetőbb, mint amilyen papíron, könyvben vagy folyóiratban, ki nyomtatva olvasható. Hiszen ezért az ugyanazabbért készült látnivaló az olvasnivalóból. Ez a célja, ez volna a célja az erőfeszítésnek, amely novellát filmre visz. Ha már igaz, márpedig igaz, a terentiusi megfigyelés, hogy, ha többen csinálják ugyanazt, már nem ugyanaz, legalább úgy legyen ne ugyanaz, hogy egy kicsivel, némi többlettel ugyanazabb.

A *Muslicák a liftben*, a filmkészítők kezén azonban nemhogy *nem ugyanaz*, mint az író novellája, hanem egyenesen *más*. Ami az írásban eszes megfigyelés volt, és fontos társadalmi intés és figyelmeztetés, a filmen eléletlenedett. Valóságban télalom-látássá mosódott, élményszerűből emlékszerűvé halaványodott, a jelenből visszahátrált a múlt felé, s ha jól láttam, ha jól értettem, még némi nosztalgiák árnyéka is kísérté az írói gondolat kemény világítását. Mondom, ha jól értettem a film látványait, mert az imént a néző teendői közül kifelejtettem a harmadik teendőjét, az előbbi kettőnél egy cseppet sem elhanvagozhatóbbat: a

Iglódi István és Máthé Erzs (Jávor István felvétele)

néző teendője, hogy tévedhetetlenül meg is értse, amit lát.

Ebben a teendőjében a film nem segítette a nézőt, inkább gátolta benne, ha jól néztem; és bizony nehezen értettem azt, amit láttam. Annak ellenére, hogy a rendező tévedhetetlenül jó szemmel választotta ki a film szereplőit, a remek valóságérzékkel játszó Máthé Erzsit, a stílustartáson túl, pompásan jellemezni is tudó Lázár Máriát, egy társadalmi típus erkölcsi eltorzulását korántsem könnyű karikatúrában, hanem veszedelmességében ábrázoló Kállai Ilonát és Bánffy Györgyöt, az epizódfigurákban is jelentékenyket mondó Apor Noémit, Iglódi Istvánt és a többieket. A színészek játéka elmondta volna az író világos gondolatait, ha a film egészét a forgatókönyv és a rendező játéka nem teszik homálylóvá.

MÁTRAI-BETEGH BÉLA